

เอกสารประกอบการรับฟังความคิดเห็นร่างพระราชบัญญัติการส่งเสริมและคุ้มครองประชาชนในการ ต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ.

สภาพปัญหาและสาเหตุของปัญหา

สภาพปัญหา

สืบเนื่องมาจากการปฏิรูประบบราชการจัดตั้ง กระทรวง ทบวง กรม ในสมัยรัชกาลที่ ๕ และการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕ ประชาชนต้องพึ่งพาอาศัยบริการจากทางราชการมากขึ้น ทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีบทบาทและความสำคัญ แต่ประสิทธิภาพในการให้บริการและระบบงานไม่ได้พัฒนาให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงโดยเห็นได้จากการเรียกรับสินบนในรูปค่าน้ำร้อนน้ำชาเพื่อให้ได้รับบริการที่รวดเร็ว จึงเกิดขึ้นทั่วไปในระดับเจ้าหน้าที่ของรัฐระดับต่ำที่สัมผัสโดยตรงกับประชาชน รวมทั้งมีการเบียดบังเงินภาษีอากรและค่าธรรมเนียมต่างๆ ที่เรียกเก็บอีกด้วย

และเมื่อเกิดการเร่งรัดพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๐๔ ได้ส่งผลสำคัญต่อการใช้จ่ายเงินงบประมาณภาครัฐเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วผ่านการดำเนินโครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาชุมชนและอาชีพของราษฎร ซึ่งเป็นผลให้เกิดการคอร์รัปชันจากการจัดซื้อจัดจ้าง นับตั้งแต่การออกแบบ การประกวดราคา การตรวจรับ รวมทั้งค่าคอมมิชชั่น เกิดขึ้นมากมาย ในหมู่ข้าราชการระดับกลางและระดับสูง เพิ่มเติมจากค่าน้ำร้อนน้ำชาที่ยังคงมีอยู่เป็นปกติในบางส่วนของเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการระดับล่าง

ต่อมาภายหลังเหตุการณ์การเรียกร้องเสรีภาพประชาธิปไตยจนเกิดระบบการเมืองแบบลงสมัครรับเลือกตั้งเพื่อเป็นตัวแทนประชาชนในนามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ทั่วประเทศนับตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๔ เป็นต้นมา เป็นผลให้การคอร์รัปชันในนักการเมืองเริ่มมีมากขึ้น เนื่องจากเมื่อมีปัจจัยในเรื่องการใช้จ่ายเงินซื้อเสียงเพื่อให้ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและรวมไปถึงการเป็นรัฐมนตรีด้วยทำให้มีการมองหาช่องทางที่จะหาเงินมาชดเชยที่เสียไป จนเป็นที่มาของรูปแบบการใช้จ่ายเงินลงทุนในโครงการขนาดใหญ่มูลค่านับพันล้านบาท ที่เรียกว่า “เมกะโปรเจกต์” (mega project) ซึ่งเป็นแนวทางของการคอร์รัปชันที่เกิดขึ้นมากในบรรดานักการเมืองระดับที่เข้ามาบริหารประเทศ

ซึ่งรูปแบบการทุจริตคอร์รัปชันดังกล่าว ได้พัฒนาต่อยอดจนกลายเป็นการคอร์รัปชันเชิงนโยบาย (Policy Corruption) ได้ถูกกล่าวถึงในสังคมไทยอย่างกว้างขวาง โดยลักษณะของการคอร์รัปชันเชิงนโยบายนั้นจะเป็นการใช้นโยบายเป็นเครื่องมือในการแสวงหาผลประโยชน์โดยวิธีที่แยบยล หากดูผิวเผินจะเหมือนการสนองประโยชน์เพื่อส่วนรวม แต่เบื้องลึกที่แท้จริงแฝงประโยชน์เพื่อพวกพ้องและตัวเองอยู่ด้วย โดยเป็นการทุจริตที่ไม่มีใบเสร็จ กระทำการโดยอาศัยช่องว่างของกฎหมายนำมาดำเนินการจากผิดให้เป็นถูก ซึ่งอาจจะว่าเป็นนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจของประเทศเพื่อประโยชน์ประชาชน แต่แท้ที่จริงแล้วพวกพ้องกลับได้ผลประโยชน์

สาเหตุของปัญหา

๑. ความเสี่ยงที่จะถูกจับกุมดำเนินคดีและบทลงโทษในการกระทำการทุจริตนั้นอยู่ในระดับต่ำมากขณะเดียวกันผลตอบแทนที่ได้รับจากการทุจริตมีผลตอบแทนอยู่ในระดับสูง เนื่องมาจาก

๑) องค์กรที่ทำหน้าที่ตรวจสอบยังอ่อนแอขาดประสิทธิภาพและอำนาจที่ได้ขาดในการดำเนินการ กลไกปกติที่มีหน้าที่ควบคุม กำกับ ดูแล ไม่ทำหน้าที่อย่างจริงจัง รวมทั้งบางส่วนยังเข้าไปมีส่วนร่วมในการทุจริตเสียเอง

๒) มาตรการที่บังคับใช้เกิดความล้าสมัย ขาดประสิทธิภาพ ไม่เด็ดขาด ล่าช้าและยังไม่เพียงพอที่จะนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ โดยเฉพาะขาดมาตรการเพื่อติดตามทรัพย์สินที่ทุจริตคืนและมาตรการลงโทษทางทรัพย์สินและทางภาษีแก่คนทุจริต

๓) บุคลากรที่ทำหน้าที่ตรวจสอบ ยังขาดความรู้ความสามารถ จิตสำนึกและความมุ่งมั่นอย่างจริงจังในการปฏิบัติหน้าที่ เป็นผลจากขาดการปกป้องคุ้มครองจากการข่มขู่ คุกคามและฟ้องร้องดำเนินคดีแม้จะปฏิบัติหน้าที่อย่างสุจริต

๒. กระบวนการลงโทษใช้ระยะเวลายาวนาน มีความล่าช้า ทำให้ผู้กระทำความผิดไม่เกรงกลัวที่จะกระทำความผิด เนื่องจาก

๑) การลงโทษทางวินัยและการใช้มาตรการทางปกครองของต้นสังกัดในระบบราชการยังล่าช้า ขาดความจริงจัง รวมทั้งขาดมาตรการลงโทษทางวินัยและจริยธรรมแก่นักการเมือง เช่นเดียวกับการลงโทษทางวินัยแก่ข้าราชการ

๒) กระบวนการตรวจสอบ สอบสวน ไต่สวนเพื่อรวบรวมพยานหลักฐานยังล่าช้า เนื่องจากการใช้กฎหมายหลายฉบับจากหลายหน่วยงาน ขาดการบูรณาการและส่งต่อข้อมูลรายงานสำนวนการสอบสวนไต่สวนเมื่อส่งต่อไปยังอีกหน่วยงานต้องเริ่มต้นใหม่ ระบบวิธีการพิจารณาคดีแตกต่างกัน โดยการทำสำนวนใช้ระบบการไต่สวน ขณะที่การพิจารณาคดีของอัยการใช้ระบบกล่าวหา ซึ่งการดำเนินคดีใช้ระบบกล่าวหาและการไต่สวนเฉพาะในคดีอาญาแผนกนักการเมืองเท่านั้น

๓) การรวบรวมพยานหลักฐานทำได้ยาก ผู้กระทำความผิดยังไม่ถูกลงโทษและอยู่ในตำแหน่งจึงเกิดการทำลายหลักฐานได้สูง การย้ายถ่ายเถก บิดบัง ซ่อนเร้นทรัพย์สินทำได้ง่าย พยานถูกข่มขู่ คุกคาม หรือต่อรองผลประโยชน์ จึงมักจะหลบหนีหรือกลับคำให้การ ไม่กล่าวหาเบิกความในศาล

๓. กระบวนการปฏิบัติงานขาดการกำหนดขั้นตอน ระยะเวลาการปฏิบัติที่ชัดเจนและเปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่ใช้ดุลยพินิจตัดสินใจสูง รวมทั้งขาดหลักเกณฑ์ในการใช้ดุลยพินิจที่แน่นอนชัดเจน อันเนื่องมาจาก

๑) กระบวนการปฏิบัติงานขาดขั้นตอนและระยะเวลาที่แน่นอน เป็นโอกาสให้การทุจริตและยากแก่การตรวจสอบและวินิจฉัยว่าทุจริต กำหนดวิธีปฏิบัติที่เปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่ใช้ดุลยพินิจได้มาก กว้างขวาง ขาดหลักเกณฑ์ที่แน่นอนก่อให้เกิดการทุจริตได้มากและกว้างขวางยากแก่การตรวจสอบ

๒) ขาดการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ให้ประชาชนรับรู้ถึงวิธีการปฏิบัติ ขั้นตอนการปฏิบัติและระยะเวลาการปฏิบัติที่ชัดเจน

๓) องค์กรและกระบวนการตรวจสอบภายในองค์กร ยังขาดความเป็นอิสระ ขาดประสิทธิภาพและขาดความจริงจังในการตรวจสอบและนำผลการตรวจสอบไปใช้เพื่อแก้ไขและลงโทษ รวมทั้งผู้บังคับบัญชาแต่ละหน่วยงานขาดการควบคุม กำกับ ตรวจสอบ และลงโทษผู้กระทำความผิดอย่างจริงจังไม่เป็นธรรม จึงเป็นโอกาสให้เกิดการทุจริตได้ง่าย

๔) กลไกราชการขาดประสิทธิภาพในการทำงาน ขาดจิตสำนึกที่จะรับใช้ประชาชน ขาดความเป็นธรรม หลายมาตรฐาน ทำให้ประชาชนเข้าถึงทรัพยากรไม่เท่าเทียม ทำให้ประชาชนเป็นเครื่องมือของบุคคล/องค์กร/พรรคการเมืองที่ทุจริต

๔. ค่านิยมทางสังคมยังเอื้อต่อการทุจริต ได้แก่

๑) ค่านิยมเรื่องระบบอุปถัมภ์และพวกพ้อง ทำให้เกิดการช่วยเหลือ อัมชูผู้กระทำผิด ไม่ให้ถูกตรวจสอบและรับโทษ

๒) ค่านิยมบริโภคนิยมและเห็นประโยชน์ส่วนตนยิ่งกว่าประโยชน์สาธารณะ ส่งผลให้ขาดจิตสำนึกที่จะห่วงแหนและพิทักษ์รักษาทรัพยากรสินสาธารณะและนำทรัพยากรสินสาธารณะมาใช้ประโยชน์ ขาดความตระหนักในโทษและผลกระทบจากการทุจริต รวมทั้งยอมรับคนมีเงิน มีอำนาจโดยไม่แยกแยะดีชั่ว ทำให้เกิดการยอมรับคนทุจริต และคนทุจริตจึงยังมีที่ยืนอยู่ในสังคมได้อย่างมีเกียรติ

๓) ขาดจิตสำนึกที่จะต่อต้านและเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขและเฝ้าระวังการทุจริตอย่างจริงจังและต่อเนื่อง รวมทั้งระบบราชการขาดประสิทธิภาพ ขาดขั้นตอน ระยะเวลาที่ชัดเจน ขาดจิตสำนึกที่จะรับใช้ประชาชนอย่างจริงจัง ขาดความเป็นธรรม/หลายมาตรฐาน เกิดการเข้าถึงทรัพยากรที่ไม่เท่าเทียมกันจึงทำให้ประชาชนคนยากจนตกเป็นเครื่องมือของกลุ่มคน/องค์กร/พรรคการเมืองที่ทุจริต

๕. องค์กรภาคประชาชน ภาคประชาสังคมยังอ่อนแอ ขาดพลังที่จะกดดัน เฝ้าระวังควบคุมและร่วมตรวจสอบการทุจริต เนื่องจาก

๑) องค์กรภาคประชาชน ภาคประชาสังคม ขาดความตระหนักในโทษ ผลกระทบของการทุจริต จึงขาดจิตสำนึก และความมุ่งมั่นที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการควบคุม/ตรวจสอบ

๒) เฝ้าระวังการทุจริตอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ขาดองค์กรภาครัฐ ที่จะกระตุ้น สนับสนุน ส่งเสริมและร่วมปฏิบัติงานกับภาคประชาชนอย่างจริงจัง/ต่อเนื่อง เพื่อสร้างความเข้มแข็งแก่ภาคประชาชนและภาคประชาสังคม

๓) ขาดกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง ที่จะทำให้ประชาชนได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารตามที่ประชาชนต้องการ เพื่อนำมาใช้ในการควบคุมตรวจสอบ เฝ้าระวังการทุจริต และมีส่วนร่วม ขาดมาตรการคุ้มครองช่วยเหลือและมาตรการจูงใจ ที่จะให้ภาคประชาชนและภาคประชาสังคม เข้ามามีส่วนร่วมในการกำกับตรวจสอบและเฝ้าระวังการทุจริต

ความจำเป็นที่ต้องตรากฎหมายขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหานี้

เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว ดังกล่าว รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๖๓ จึงบัญญัติให้รัฐต้องส่งเสริม สนับสนุน และให้ความรู้แก่ประชาชนถึงอันตรายที่เกิดจากการทุจริตและประพฤติมิชอบทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน และจัดให้มีมาตรการและกลไกที่มีประสิทธิภาพเพื่อป้องกันและขจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบดังกล่าวอย่างเข้มงวด รวมทั้งกลไกในการส่งเสริมให้ประชาชนรวมตัวกันเพื่อมีส่วนร่วมในการรณรงค์ให้ความรู้ ต่อต้าน หรือชี้เบาะแส โดยได้รับความคุ้มครองจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ เพื่อเป็นการกำหนดแนวทาง วิธีการ และกลไกส่งเสริมสนับสนุน และรับรองการรวมตัวกันของประชาชนเพื่อมีส่วนร่วมในการรณรงค์ให้ความรู้ ต่อต้าน หรือชี้เบาะแสดังกล่าว และเป็นการกำหนดมาตรการคุ้มครองและสิทธิประโยชน์แก่ผู้ชี้เบาะแสการทุจริตและประพฤติมิชอบ รวมทั้งเพื่ออนุวัติการให้เป็นไปตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ.๒๐๐๓ เรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและต่อต้านการทุจริต นอกจากนี้ เพื่อให้การดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติด้าน ๖ ด้านการปรับสมดุลและพัฒนา ระบบการบริหารจัดการภาครัฐ (๔) การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในเรื่องยุทธศาสตร์ที่ ๖ การบริหารจัดการในภาครัฐ การป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบและธรรมาภิบาลในสังคมไทย บรรลุวัตถุประสงค์

อนึ่ง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๗๘ บัญญัติให้คณะรัฐมนตรีดำเนินการให้หน่วยงานของรัฐที่คณะรัฐมนตรีกำหนด ดำเนินการให้จัดทำร่างกฎหมายที่จำเป็นตามมาตรา ๕๘ มาตรา ๖๒ และมาตรา ๖๓ ให้แล้วเสร็จและเสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติภายในสองร้อยสี่สิบวันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ และให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ได้รับร่างพระราชบัญญัตินั้น

ในกรณีที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายหน่วยงาน ให้คณะรัฐมนตรีกำหนดระยะเวลาที่แต่ละหน่วยงาน ต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จตามความจำเป็นของแต่ละหน่วยงาน แต่ทั้งนี้เมื่อรวมแล้วต้องไม่เกินสองร้อยสี่สิบวันตามวรรคหนึ่ง

ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐตามวรรคหนึ่งไม่อาจดำเนินการได้ภายในกำหนดเวลาตามวรรคสอง ให้คณะรัฐมนตรีสั่งให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐนั้นพ้นจากตำแหน่ง

สรุปสาระสำคัญของร่างกฎหมายว่าด้วยการรณรงค์ต่อต้านการทุจริต

๑. ชื่อร่างกฎหมายว่าด้วยการรณรงค์ต่อต้านการทุจริต

“ร่างพระราชบัญญัติการส่งเสริมและคุ้มครองประชาชนในการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ.”

๒. คณะกรรมการส่งเสริมและคุ้มครองประชาชนในการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ (คตป.)

- จำนวนคณะกรรมการ ๑๓ คน

- องค์ประกอบของคณะกรรมการ

(๑) เลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ท. เป็นประธานกรรมการ

(๒) กรรมการโดยตำแหน่ง ได้แก่ ผู้แทนสำนักงาน ป.ป.ช. ตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. มอบหมาย ผู้แทนสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินตามที่คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินมอบหมาย และผู้แทนกระทรวงยุติธรรมที่ปลัดกระทรวงยุติธรรมมอบหมาย

(๓) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ หรือประสบการณ์ด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต หรือด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานของคณะกรรมการ จำนวน ๔ คน

(๔) กรรมการผู้แทนภาคประชาชนหรือภาคประชาสังคม ที่ได้รับการสรรหาจากเครือข่ายต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบภาคประชาชน ตามระเบียบ หลักเกณฑ์ วิธีการที่สำนักงาน ป.ป.ท. กำหนด โดยความเห็นชอบจากนายกรัฐมนตรี จำนวน ๔ คน

ให้รองเลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ท. ที่เลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ท. มอบหมาย จำนวน ๑ คน เป็นกรรมการและเลขานุการ

- อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ

(๑) กำหนดนโยบาย แนวทาง หลักเกณฑ์ และวิธีการในการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการรณรงค์ให้ความรู้ ต่อด้าน หรือชี้เบาะแสการทุจริตและประพฤติมิชอบ

(๒) กำหนดมาตรการให้หน่วยงานของรัฐเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตเสนอต่อนายกรัฐมนตรี

(๓) ให้การรับรองและเพิกถอนเครือข่ายต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบภาคประชาชน

(๔) กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการในการรับรองเครือข่ายต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบภาคประชาชน

(๕) กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ มาตรการคุ้มครองช่วยเหลือหรือเยียวยาผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการรวมตัวกันต่อต้าน หรือชี้เบาะแสการทุจริตและประพฤติมิชอบ

(๖) วางระเบียบเกี่ยวกับเรื่องการรับ - จ่ายเงิน และการเก็บรักษาเงินของกองทุนส่งเสริมและคุ้มครองประชาชนในการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ

(๗) กำกับดูแล และประเมินผลเครือข่ายต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบภาคประชาชนในการรณรงค์ให้ความรู้ ต่อด้าน หรือชี้เบาะแสการทุจริตให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

(๘) แต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่คณะกรรมการมอบหมาย ตามความจำเป็นและเหมาะสม โดยอย่างน้อยต้องมีคณะอนุกรรมการที่ทำหน้าที่ในการประสานความร่วมมือระหว่างภาครัฐ และเอกชน ในส่วนกลางและเขตพื้นที่

(๙) จัดให้มีการสำรวจความต้องการของประชาชนในงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ อย่างน้อยปีละสองครั้ง ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด

(๑๐) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่นายกรัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

(๑๑) ออกประกาศและระเบียบเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

๓. เครือข่ายต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบภาคประชาชน

๓.๑ คำนิยาม

“เครือข่ายต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบภาคประชาชน (คตปช.)” หมายความว่า ชมรมหรือกลุ่มบุคคล สมาคม มูลนิธิ ห้างหุ้นส่วน บริษัท หรือองค์กรอย่างหนึ่งอย่างใด ทั้งที่เป็นนิติบุคคลและไม่เป็นนิติบุคคล ไม่ว่าองค์กรดังกล่าวจะมีวัตถุประสงค์โดยตรงกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบหรือไม่ก็ตาม แต่ประสงค์จะมีส่วนร่วมในการรณรงค์ให้ความรู้ต่อต้าน หรือชี้เบาะแสการทุจริตและประพฤติมิชอบ และได้รับการรับรองตามพระราชบัญญัตินี้

๓.๒ การรับรองเครือข่ายต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบภาคประชาชน

เครือข่ายต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบภาคประชาชนที่ประสงค์จะดำเนินการและได้รับการคุ้มครองตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ยื่นคำขอรับการรับรองเป็นเครือข่ายต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบภาคประชาชน ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด โดยการยื่นคำขอในส่วนภูมิภาค ให้ยื่นคำขอที่ศูนย์ประสานความร่วมมือต่อต้านการทุจริตประจำสำนักงาน ป.ป.ท. เขตพื้นที่ และให้ศูนย์ประสานความร่วมมือต่อต้านการทุจริตประจำสำนักงาน ป.ป.ท. เขตพื้นที่นั้นออกใบสำคัญแสดงการรับรองให้ และแจ้งให้ศูนย์ประสานความร่วมมือต่อต้านการทุจริตประจำสำนักงาน ป.ป.ท. ทราบ

ในกรุงเทพมหานครให้ยื่นคำขอต่อศูนย์ประสานความร่วมมือต่อต้านการทุจริตประจำสำนักงาน ป.ป.ท. และให้ออกใบสำคัญแสดงการรับรองให้

๓.๓ คุณสมบัติและลักษณะต้องห้าม

เครือข่ายต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบภาคประชาชนต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

ก. คุณสมบัติ

(๑) สมาชิกต้องมีสัญชาติไทย และมีจำนวนไม่น้อยกว่าสิบห้าคน

(๒) มีความประสงค์เพื่อมีส่วนร่วมในการรณรงค์ให้ความรู้ต่อต้าน หรือชี้เบาะแสการทุจริต

(๓) ไม่มีวัตถุประสงค์และการกระทำที่มุ่งแสวงหากำไร รายได้หรือผลประโยชน์มาแบ่งปันกัน

(๔) เป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริต

ข. ลักษณะต้องห้าม

(๑) เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เว้นแต่ได้พ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปีนับถึงวันที่ยื่นคำขอ

(๒) เป็นหรือเคยเป็นผู้ดำรงตำแหน่งใดในพรรคการเมือง กรรมการในพรรคการเมือง สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น เว้นแต่ได้พ้นจากตำแหน่งดังกล่าวมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปีนับถึงวันที่ยื่นคำขอ

(๓) เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เฉพาะโทษความผิดฐานทุจริตหรือประพฤติมิชอบ ฉ้อโกงประชาชน หรือความผิดเกี่ยวกับเรื่องทุจริต

(๔) เคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินเพราะร่ำรวยผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ

(๕) เคยถูกไล่ออก ปลดออก หรือเลิกจ้างจากหน่วยงานของรัฐหรือสถานประกอบการของเอกชนเพราะทุจริตต่อหน้าที่

๓.๔ การเพิกถอนการรับรองเครือข่ายต่อต้านการทุจริตและประพฤตินิชอบภาคประชาชน

เครือข่ายต่อต้านการทุจริตและประพฤตินิชอบภาคประชาชนที่ได้รับการรับรองอาจถูกเพิกถอนการรับรองได้ด้วยเหตุใดเหตุหนึ่งดังต่อไปนี้

(๑) ความเป็นนิติบุคคลของเครือข่ายต่อต้านการทุจริตและประพฤตินิชอบภาคประชาชนที่มีฐานะเป็นนิติบุคคลสิ้นสุดลง หรือความเป็นเครือข่ายต่อต้านการทุจริตและประพฤตินิชอบภาคประชาชนที่ไม่เป็นนิติบุคคลสิ้นสุดลงตามระเบียบหรือข้อบังคับขององค์กรนั้น

(๒) สมาชิกเครือข่ายต่อต้านการทุจริตและประพฤตินิชอบภาคประชาชนจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามที่กำหนดไว้

(๓) แจ้งหรือรายงานข้อมูลอันเป็นเท็จเกี่ยวกับการชี้เบาะแสการทุจริตและประพฤตินิชอบอันก่อให้เกิดความเสียหายแก่การดำเนินงานของคณะกรรมการหรือบุคคลอื่น

(๔) ผ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามระเบียบ หรือประกาศของคณะกรรมการ

(๕) คณะกรรมการมีมติให้เพิกถอนการรับรอง

๔. กิจกรรมตามร่างกฎหมายว่าด้วยการรณรงค์ต่อต้านการทุจริต

๔.๑ การรณรงค์ให้ความรู้

(๑) ให้หน่วยงานของรัฐมีหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุนและให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤตินิชอบแก่ประชาชนอย่างต่อเนื่อง และจัดให้มีช่องทางในการชี้เบาะแสการทุจริตและประพฤตินิชอบ หน่วยงานของรัฐอาจร่วมกับเครือข่ายต่อต้านการทุจริตและประพฤตินิชอบภาคประชาชน หรือมอบหมายให้เครือข่ายต่อต้านการทุจริตและประพฤตินิชอบภาคประชาชน เป็นผู้ดำเนินการแทนได้ หน่วยงานของรัฐหรือเครือข่ายต่อต้านการทุจริตและประพฤตินิชอบภาคประชาชน อาจขอรับการสนับสนุนจากกองทุนเพื่อการดำเนินงานได้

(๒) ให้หน่วยงานของรัฐ ศูนย์ประสานความร่วมมือต่อต้านการทุจริต และเครือข่ายต่อต้านการทุจริตและประพฤตินิชอบภาคประชาชน ปลุกฝัง สร้างความตระหนักรู้และเสริมสร้างทัศนคติและค่านิยมที่ไม่ยอมรับการทุจริตและประพฤตินิชอบในทุกรูปแบบแก่ประชาชน

(๓) ให้คณะกรรมการจัดให้มีหลักสูตรการฝึกอบรมผู้นำเครือข่ายต่อต้านการทุจริตและประพฤตินิชอบภาคประชาชนอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี

๔.๒ การต่อต้านการทุจริตและประพฤตินิชอบ

(๑) การดำเนินงานใดของเครือข่ายต่อต้านการทุจริตภาคประชาชน ในการแสดงความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์ หรือเผยแพร่ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการทุจริตและประพฤตินิชอบ หากกระทำโดยสุจริตและเป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะ หากมีการฟ้องร้องดำเนินคดี ให้การะในการพิสูจน์ว่าการกระทำของผู้ถูกฟ้องคดีไม่ได้เป็นไปโดยสุจริตและเพื่อประโยชน์สาธารณะตกเป็นของผู้ฟ้องคดี

(๒) การดำเนินกิจกรรมของเครือข่ายต่อต้านการทุจริตและประพฤตินิชอบภาคประชาชน หากมีการชุมนุมเพื่อต่อต้านการทุจริตและประพฤตินิชอบ ต้องปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการชุมนุมสาธารณะ

๔.๓ การชี้เบาะแสการทุจริตและประพฤติมิชอบ

(๑) เมื่อพบเห็นหรือได้ทราบถึงกรณีการทุจริตและประพฤติมิชอบ เครือข่ายต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบภาคประชาชน สามารถชี้เบาะแสการทุจริตและประพฤติมิชอบดังกล่าวต่อสำนักงาน ป.ป.ท. สำนักงานป.ป.ช. หรือหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่และอำนาจเกี่ยวข้องการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในการชี้เบาะตามพระราชบัญญัตินี้ ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นการชี้เบาะแสโดยสุจริตและเป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะ

(๒) การชี้เบาะแสการทุจริตและประพฤติมิชอบจะต้องมีการปกปิดข้อมูลมิให้สามารถระบุถึงตัวผู้ชี้เบาะแสได้ ให้ศูนย์ประสานความร่วมมือต่อต้านการทุจริตติดตามการดำเนินงานและแจ้งผลให้ผู้ชี้เบาะแสทราบ

๕. มาตรการคุ้มครองและช่วยเหลือ

(๑) ให้ความคุ้มครองเครือข่ายต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบภาคประชาชน รวมทั้งบุคคลซึ่งมิได้เป็นสมาชิกของเครือข่ายต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบภาคประชาชน แต่มีส่วนร่วมในการรวมตัวกันเพื่อต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบที่ต่อต้านและชี้เบาะแสการทุจริตและประพฤติมิชอบ

(๒) กรณีที่เครือข่ายต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบภาคประชาชนถูกฟ้องร้องดำเนินคดีอันเนื่องมาจากการมีส่วนร่วมในการต่อต้านการทุจริต หรือการชี้เบาะแสการทุจริตและประพฤติมิชอบ หากเครือข่ายต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบภาคประชาชนดังกล่าว ต้องการทนายความ ให้คณะกรรมการจัดหาทนายความให้

(๓) ผู้ชี้เบาะแสมีสสิทธิได้รับสิทธิประโยชน์ตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

(๔) มีการกำหนดมาตรการคุ้มครองผู้ชี้เบาะแส และผู้ชี้เบาะแสดำเนินการให้มีการคุ้มครองสามิภริยา บุพการี ผู้สืบสันดาน หรือบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้ชี้เบาะแสด้วยก็ได้

(๕) มีการกำหนดเหตุที่จะยุติมาตรการคุ้มครองผู้ชี้เบาะแส

๖. การใช้จ่าย

ให้รัฐจัดสรรเงินงบประมาณในหมวดเงินอุดหนุนให้เพียงพอ เพื่อให้การส่งเสริม สนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการรณรงค์ให้ความรู้ ต่อต้าน หรือชี้เบาะแสการทุจริตและประพฤติมิชอบ รวมทั้งการคุ้มครองผู้ชี้เบาะแสดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้

กรณี สำนักงาน ป.ป.ท.ได้รับเงินที่มีผู้มอบให้โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อการรณรงค์ให้ความรู้ ต่อต้าน หรือชี้เบาะแสการทุจริตและประพฤติมิชอบ หรือได้รับเงินที่เกิดจากทรัพย์สินซึ่งมีผู้มอบให้เพื่อหาดอกผลใช้จ่ายในกิจการดังกล่าว ให้สำนักงาน ป.ป.ท. จ่ายเงินหรือก่อนหน้าผูกพันภายในวงเงินที่ได้รับนั้นได้ โดยไม่ต้องนำส่งคลัง

กรณีที่สำนักงาน ป.ป.ท.ได้รับเงินตามโครงการช่วยเหลือหรือร่วมมือกับรัฐบาลต่างประเทศ องค์การสหประชาชาติ ทบวงการชำนัญพิเศษแห่งสหประชาชาติ องค์การระหว่างประเทศอื่นใด หรือบุคคลใด รวมทั้งเงินที่สำนักงาน ป.ป.ท.ได้รับสืบเนื่องจากโครงการช่วยเหลือหรือร่วมมือเช่นนั้น ให้สำนักงาน ป.ป.ท. มีอำนาจจ่ายเงินหรือก่อนหน้าผูกพันภายในวงเงินที่ได้รับนั้นได้ โดยไม่ต้องนำส่งคลัง

๗. ศูนย์ประสานความร่วมมือต่อต้านการทุจริต

- ให้จัดตั้งศูนย์ประสานความร่วมมือต่อต้านการทุจริตขึ้นในสำนักงาน ป.ป.ท.

- อำนาจหน้าที่ของศูนย์ประสานความร่วมมือต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ

- (๑) ดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีการรวมตัวกันเพื่อรณรงค์ให้ความรู้ ต่อต้าน หรือชี้เบาะแสการทุจริตและประพฤติมิชอบ
- (๒) แจ้งให้แก่ผู้ชี้เบาะแสดูแลถึงสิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองตามพระราชบัญญัตินี้
- (๓) สนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการชุมนุมของเครือข่ายต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบภาคประชาชนเพื่อต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบที่ได้ปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการชุมนุมสาธารณะ
- (๔) ประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรอิสระที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริต เพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้
- (๕) รับ ตรวจสอบ และออกใบสำคัญแสดงการรับคำขอ กรณีมีผู้มาขอยื่นคำขอเป็นเครือข่ายต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบภาคประชาชน
- (๖) รับคำร้องเพื่อการคุ้มครองผู้ชี้เบาะแสดูแลหรือข้อมูลเกี่ยวกับการทุจริตและประพฤติมิชอบ
- (๗) ให้คำปรึกษา ส่งเสริมและสนับสนุน กำกับดูแลการดำเนินงานของเครือข่ายต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบภาคประชาชน
- (๘) ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบต่อคณะกรรมการ
- (๙) ประสานงาน เผยแพร่ และสนับสนุนให้มีการเสริมสร้างทัศนคติและค่านิยมเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต
- (๑๐) รับผิดชอบในงานธุรการ ตลอดจนสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ
- (๑๑) ปฏิบัติการอื่นตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

๘. บทกำหนดโทษ

- (๑) กรณีกระทำความผิดต่อชีวิตร่างกายตามประมวลกฎหมายอาญาต่อผู้ชี้เบาะแสดูแล และบุคคลที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้ชี้เบาะแสดูแล (โดยเพิ่มโทษเป็นสองเท่าของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น)
- (๒) กรณีผู้ที่มีอำนาจเหนือการปฏิบัติงานของผู้ชี้เบาะแสดูแล กระทำการเปลี่ยนแปลงตำแหน่งงาน ลักษณะงาน สถานที่ทำงาน ชมเชย หรือปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรมต่อผู้ชี้เบาะแสดูแล
- (๓) กรณีแจ้งเบาะแสดูแลอันเป็นเท็จ
- (๔) กรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือบุคคลใดนำข้อมูลของเครือข่ายต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบภาคประชาชน หรือบุคคลที่มีส่วนร่วมในการรณรงค์ต่อต้านการทุจริตไปเปิดเผย โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน ถ้าได้กระทำเพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมาย สำหรับตนเองหรือผู้อื่น